
ВІТЧИЗНЯНИЙ І ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

УДК 378:027.7

DOI 10.31654/2663-4902-2020-PP-3-134-145

Клик Б. О.

аспірант кафедри психології та педагогіки Навчально-наукового інституту лінгвістики та психології ПЗВО "Київський міжнародний університет"

Регейло І. Ю.

доктор педагогічних наук, професор кафедри психології та педагогіки Навчально-наукового інституту лінгвістики та психології ПЗВО "Київський міжнародний університет"

СТАНОВЛЕННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ У СФЕРІ ТУРИЗМУ В ІТАЛІЇ: ІСТОРИЧНИЙ КОНТЕКСТ

У статті на основі італійських та інших зарубіжних інформаційних джерел розглянуто процес становлення і розвитку вищої освіти Італії, зокрема у сфері туризму в історичному контексті. У ході проведення дослідження визначено сім основних періодів становлення вищої освіти в Італії, що зумовлені політичними, економічними, соціальними, культурними процесами. Визначено й охарактеризовано хронологічні межі та надано аналіз особливостей історичної та освітньої спрямованості кожного із семи періодів, а також обґрунтовано доцільність зазначеного хронологічного поділу. З'ясовано кількісні та якісні характеристики ЗВО Італії відповідно до кожного із семи періодів становлення вищої освіти цієї країни та розкрито умови їх створення та функціонування.

Наведено статистичні відомості про університети в розрізі усіх двадцяти областей Італії та вмотивовано кількісне переважання ЗВО в певних її частинах. Проаналізовано успішність освітньої діяльності італійських університетів відповідно до світового рейтингу QS World University Ranking, згідно з яким італійські університети містяться майже в усіх його частинах, а також виокремлюються університети, в яких провадиться підготовка фахівців за спеціальністю туризм. На основі проведеного аналізу виявлено ключові чинники, які впливали на становлення та розвиток вищої освіти Італії, з-поміж яких ранній рівень високого культурного, економічного та державного розвитку, створення спеціалізованих закладів вищої освіти для підготовки фахівців відповідного напрямку діяльності, вигідне географічне положення, проведення результативних реформаційних заходів у сфері вищої освіти, входження до Болонського процесу і до єдиного Європейського освітнього простору (European Higher Education Area) та запровадження європейських стандартів вищої освіти. Ключові слова: система вищої освіти Італії, спеціальність "Туризм", підготовка фахівців вищої освіти, університети, період, реформа.

Постановка проблеми. У сучасних умовах глобалізації професійна підготовка майбутніх фахівців будь-якої галузі є запорукою інноваційного розвитку держави та суспільства. Однією з найвагоміших для національної економіки Італії була галузь туризму, що підтверджується її п'ятою позицією серед усіх країн світу за відвідуваністю (62 млн туристів станом на 2018 рік) [1]. Проте з початком у 2019 році світової пандемії COVID-19 відбулося різке погіршення ситуації у цій сфері [2]. Нині через світову пандемію галузь туризму зазнала чи не найбільших у XXI столітті втрат

з огляду на різке – 65 % зниження кількості міжнародних туристичних прибуттів (станом на червень 2020 року) [3]. Відтак імовірним припущенням є те, що зацікавленість абітурієнтів на вступ до ЗВО зі спеціальності "Туризм" може спадати і синхронно зменшуватиметься попит на здобуття такої вищої освіти. Водночас, ураховуючи високі досягнення в розвитку галузі туризму до початку світової пандемії COVID-19, виникла потреба здійснити ретроспективний огляд розбудови вищої освіти сфери туризму в університетах Італії.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У ході проведення дослідження щодо історії становлення та розвитку вищої освіти Італії у сфері туризму з'ясовано, що питання історичних особливостей вищої освіти Італії представлені в роботах Luca Bisighini [12], Moris Triventi, Paolo Trivellato [13], Jennifer L. Nehrt [14], Emiliano Grimaldi, Roberto Seprieri [16], Howard R. Marraro [17], Ruichang Ding [29]); проблему інтеграційних процесів в італійській й освіті розкрито Andrea Canevaro, Lucia de Anna [22]).

З-поміж українських вчених зазначену проблему досліджували О. В. Поддубей, Є. В. Нелін, С. О. Сисоєва, Т. Є. Кристопчук тощо.

Водночас наведені напрями засвідчують про недостатнє висвітлення історичного контексту становлення та розвитку вищої освіти у сфері туризму Італії, що підтверджує її актуальність та врахування кращих практик у вітчизняному освітньому просторі.

Мета статті. Висвітлити становлення та розвиток вищої освіти в Італії загалом і у сфері туризму зокрема.

Для досягнення поставленої мети необхідно розв'язати такі головні **завдання**:

- визначити основні періоди становлення вищої освіти в Італії;
- охарактеризувати хронологічні межі та особливості кожного з періодів розвитку вищої освіти в Італії;
- розкрити статистичні відомості про університети в розрізі областей Італії;
- проаналізувати успішність італійських університетів, у яких провадиться підготовка фахівців за спеціальністю "Туризм", відповідно до світового рейтингу ЗВО;
- виявити ключові чинники, які впливали на становлення та розвиток вищої освіти Італії.

Виклад основного матеріалу. Італія справедливо може вважатися "колицею європейської вищої освіти", оскільки саме в цій країні в 1088 році заснований перший в Європі заклад вищої освіти – Болонський університет (Alma mater studiorum – Università di Bologna) [4; 5]. Створення першого ЗВО в Італії мало революційне значення для освітньої системи не тільки цієї країни, а й для інших держав Європи, оскільки було започатковано якісно новий рівень вищої освіти та засновано нечуваний на той час тип закладу освіти.

Незважаючи на те, що загальний історичний шлях становлення та розвитку вищої освіти в Італії становить більше ніж тисячу років, варто виокремити сім періодів її функціонування (рис. 1) [6–18].

Для *першого* періоду розвитку вищої освіти Італії (1088–1861 рр.) нижня межа визначається відповідно до створення першого – Болонського університету, верхня – обґрунтовується об'єднанням у 1861 році більшості окремих областей в єдину державу Італію [6], що зумовлено нестабільним економічним становищем італійських земель, упровадженням республіканського ладу замість монархічного та розробленням головного закону держави – її конституції [7]. Цей період варто назвати "конститутивним", оскільки саме в 1088–1861 рр. закладено основи майбутнього просування та розвитку вищої освіти в Італії та Європи в цілому. У 1861 році налічувалося 26 університетів по всій території Італії, з-поміж яких Alma Mater Studiorum – University of Bologna (Болонський університет), Università degli Studi di Parma (Пармський університет), Università degli Studi di Modena e Reggio Emilia (Університет Модени та Реджо-нель-Емілії), Sapienza University of Rome (Римський університет ла Сапієнца) тощо [8].

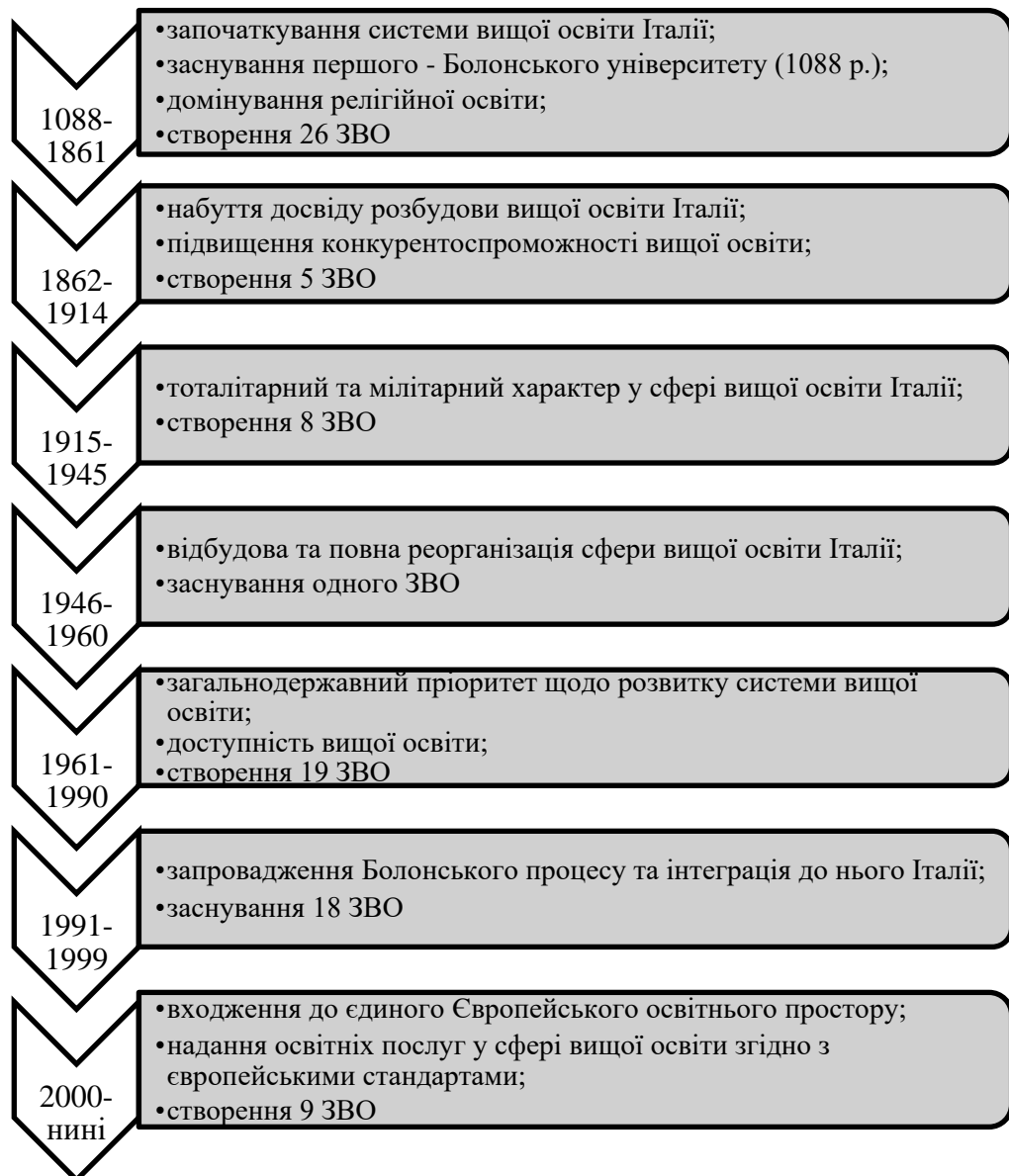

Рис. 1. Періодизація становлення та розвитку системи вищої освіти в Італії

Джерело: складено автором на основі: Issues Relevant to U.S. Foreign Diplomacy: Unification of Italian States [6]; Об'єднання Італії [7]; Oldest Universities in Italy by Foundation Year [8]; Kingdom of Italy (1861–1922) (Central Victory) [9]; MIUR [10]; History of Higher Education in Italy [11]; 2 – Formazione universitaria in Italia dal 1861 ad oggi, Appunti di Storia Economica [12]; Participation, performance and inequality in Italian higher education in the 20th century: Evidence from the Italian Longitudinal Household Survey [13]; The model of masculinity: Youth, gender, and education in Fascist Italy, 1922–1939 [14]; Education in Europe. Nineteenth-and Twentieth-century Education [15]; The transformation of the Education State in Italy: a critical policy historiography from 1944 to 2011 [16]; Indice delle università [18].

Характерними рисами цього періоду були, по-перше, надання не надто високої якості освітніх послуг, окрім здобуття вищої освіти в сфері релігієзнавства та релігії в цілому, що домінувало в період Середньовіччя; по-друге, створення університетів у приміщеннях храмів і церков чи на їхній території, що мало відповідний вплив для здобуття світської освіти [12]. Ураховуючи це, новостворений уряд у 1861 році на чолі з прем'єр-міністром Камілло Бенсо (Camillo Benso) за підтримки новообраного короля Італії Віктора Іммануїла II (Victor Emmanuel II) [9] та

міністерством освіти (Ministero della Pubblica Istruzione) [10] здійснюють низку заходів, направлених на розбудову системи підготовки майбутніх фахівців і відкриття та фінансування нових освітніх закладів. Зокрема, міністр освіти Італії Франческо де Санктіс (Francesco De Sanctis), який перебував на цьому посту у 1861–1862 роках, запропонував "створити спеціалізовані навчальні заклади для підготовки майбутніх фахівців, зокрема філологічну семінарію в Павії та вищу школу в Пізі" [11]. Крім того, у перспективі планувалося з появою нових закладів вищої освіти та наявністю вже існуючих здійснити їх реорганізацію шляхом поглинання тотожних або об'єднання спеціалізованих на певній галузі підготовки закладів.

Упродовж *другого* періоду розвитку вищої освіти Італії, що охоплює 1862–1914 роки, простежується розширення системи вищої освіти. Притаманною ознакою було зростання попиту серед населення в отриманні вищої освіти, професійної підготовки для здобуття кваліфікації та підвищення свого рівня конкурентоспроможності. Найбільшої популярності набирають спеціальності з права, медицини, зокрема хірургії тощо [12]. Розбудовується мережа університетів та відкриваються 5 ЗВО: Politecnico di Milano (Міланський технічний університет), Università degli Studi di Trieste (Університет Трієсту), Università Commerciale Luigi Bocconi (Університет Луїджі Бокконі) тощо [8]. Збільшується чисельність здобувачів вищої освіти і лише в період 1862–1870 рр. загальна їх кількість становила понад 9 тис. осіб [12]. Особливо суттєве зростання бажаючих навчатися у ЗВО відбувалося напередодні Першої світової війни, головною причиною якого стало "небажання переважно чоловічої половини населення Італії брати участь у військових діях, попри військову зобов'язаність" [12]. Ураховуючи розширення освітніх галузей у вищій освіті Італії та збільшення кількості осіб з вищою освітою серед населення, другий етап розвитку та становлення вищої освіти Італії можна назвати "акумулятивний".

Третій період (1915–1945 рр.) – "тоталітарний", у межах якого вища освіта зазнала низки кардинальних змін. Зокрема, з приходом у 1922 році в Італії до влади фашистської партії (Partito Nazionale Fascista) над освітянами та викладачами запроваджено тотальний контроль з питань інформаційного наповнення вищої освіти, а також нав'язування пропагандистських та мілітаристських поглядів [14]. Характерною особливістю навчання в тодішніх ЗВО Італії стало запровадження обов'язкових дисциплін мілітарного характеру, зокрема, одні з фашистських пропагандистів De Vecchi and Bottai створили курси нових дисциплін: "Доктрина фашизму", "Расова біологія", "Расова політика", "Військова та колоніальна культура" тощо [14]. Оскільки у період Другої світової війни освітня сфера в Італії знаходилась у фактичній стагнації, це призвело до серйозної проблеми "від початкової до вищої освіти" у підготовці фахівців [15]. Саме тому уряд Італії в повоєнний час ініціює довготривале реформування всієї системи освіти, що базувалося на запозиченні досвіду з інших європейських країн, які досягли успіхів у цій царині, та залучення іноземного висококваліфікованого викладацького персоналу.

Тим не менше, у міжвоєнний період в Італії засновано 8 ЗВО, серед яких: Università per Stranieri di Siena (Університет для іноземців в Сієні), Università degli Studi di Bari Aldo Moro (Університет Барі), Università per Stranieri di Perugia (Університет Перуджі для іноземців), Università degli Studi di Salerno (Університет Салерно) тощо [8].

Для повоєнного періоду розвитку вищої освіти Італії (1946–1960 рр.), який можна назвати періодом "відродження", притаманною рисою стає децентралізація, тобто надання більш ширшої автономії закладам вищої освіти [13]. Крім того, період 50–60-х рр. ХХ ст. в Італії ознаменувався "економічним дивом", з огляду на здійснену італійським урядом реструктуризацію промислового сектору країни та загалом модернізацію виробничих потужностей [16]. Саме завдяки "Плану Маршалла" (European Recovery Program or Marshall Plan) Італія змогла здійснити відбудову національної економіки, що також сприяло розвитку вищої освіти Італії, зокрема частково збільшило фінансування [16]. Утім через складну повоєнну ситуацію в країні загалом і в освіті зокрема, серйозних зрушень в її функціонуванні не відбулося. Такий факт пояснюється тим, що католицька церква здійснювала серйозний вплив на освіту в Італії, зокрема католицька церква контролювала більшу частину приват-

них навчальних закладів та активно інтегрувала релігійний зміст в освіту, також вибіркоче державне фінансування приватних закладів освіти мало негативний відбиток на їхньому функціонуванні, а також застарілі консервативні погляди на освіту серед керівництва держави тощо. У цей період заснований лише один ЗВО – Università degli Studi di Verona (Веронський університет) [8].

Для *п'ятого* періоду "піднесення" (1961–1990 рр.) одним із ключових пріоритетів стало загальнодержавне орієнтування на сферу освіти, що дало змогу більш ширшим верствам населення Італії, з різним рівнем достатку та середньої освіти, здобувати вищу освіту [15]. Зокрема, у 60-ті роки ХХ ст. проведено реформи шкільної і вищої систем освіти, що матеріалізувалося у запровадженні обов'язкового здобуття середньої освіти, забезпеченні безкоштовної вищої освіти, наданні матеріальної допомоги незаможним сім'ям, створенні нових навчальних програм тощо [16]. У цей період було створено 19 ЗВО, серед яких: Università degli Studi di Bergamo (Університет Бергамо), Università degli Studi di Udine (Університет Удіне), Università degli Studi di Roma "Tor Vergata" (Римський університет Тор Вергата), Università degli Studi del Molise (Університет Молізе), Università degli Studi di Brescia (Університет Брешиї) тощо [8].

Шостий період (1991–1999 рр.) – "інноваційний" – становлення вищої освіти в Італії, що ознаменувався запровадженням Болонського процесу (The Bologna process). З початком ХХІ століття це дало змогу вищій освіті Італії стати стабільно зростаючою та забезпечувати надання якісних порівняно з попередніми роками освітніх послуг. Зокрема, були сформовані єдині правила мобільності в наданні освітніх послуг, координування курсів за термінами навчання, сприяння участі університетів у житті суспільства та суспільства у житті університетів тощо [30]. У 1991–1999 роки в Італії засновано 18 ЗВО, серед яких Università degli Studi della Campania Luigi Vanvitelli (Університет Кампанії Луїджі Ванвітеллі), Università degli Studi Internazionali di Roma (Римський університет міжнародних досліджень), Istituto Universitario di Studi Superiori (Інститут перспективних досліджень), Università degli Studi del Sannio di Benevento (Університет Манніо), Università degli Studi di Milano-Bicocca (Університет Мілана-Бікокка) тощо [8].

Сьомий "синергетичний" період розвитку вищої освіти Італії (з 2000 р. – і до нині), який зумовлений входженням Італії до єдиного Європейського освітнього простору (European Higher Education Area), дає змогу здобувачам вищої освіти отримувати освітні послуги згідно з європейськими стандартами [31]. Відмінною особливістю цього періоду стали запровадження трициклічності освітньо-кваліфікаційних рівнів (бакалавр, магістр, докторська ступінь), єдиної кредитно-модульної системи, максимальна тотожність кваліфікацій у країнах цього простору тощо, що значно підвищило рівень мобільності серед студентів тощо [31].

У ХХІ столітті засновано 9 нових ЗВО, зокрема Università della Valle d'Aosta (Університет Валле-д'Аоста), Università Europea di Roma (Європейський університет Риму), Università per stranieri Dante Alighieri di Reggio Calabria (Університет для іноземців Данте Аліґ'єрі) тощо [8].

Нині в Італії налічується 86 закладів вищої освіти, які здійснюють підготовку майбутніх фахівців з багатьох напрямів діяльності, зокрема і туризму (табл. 1.) [8; 18].

Таблиця 1

Кількість закладів вищої освіти Італії (у розрізі областей)

№	Кількість університетів	Область Італії
1	2	3
1.	3	Abruzzo (Абруццо)
2.	1	Basilicata (Базиліката)
3.	4	Calabria (Калабрія)
4.	7	Campania (Кампанія)
5.	4	Emilia-Romagna (Емілія-Романья)

Продовження таблиці 1

1	2	3
6.	3	Friuli-Venezia Giulia (Фріулі-Венеція-Джулія)
7.	13	Lazio (Лаціо)
8.	1	Liguria (Лігурія)
9.	14	Lombardia (Ломбардія)
10.	4	Marche (Марке)
11.	1	Molise (Молізе)
12.	4	Piemonte (П'ємонт)
13.	5	Puglia (Апулія)
14.	2	Sardegna (Сардинія)
15.	4	Sicilia (Сицилія)
16.	7	Toscana (Тоскана)
17.	2	Trentino-Alto Adige (Трентіно-Альто-Адідже)
18.	2	Umbria (Умбрія)
19.	1	Valle d'Aosta (Валле-д'Аоста)
20.	4	Veneto (Венеція/Венето)
Усього ЗВО		86

Джерело: складено автором на основі: Oldest Universities in Italy by Foundation Year [8]; Indice delle università [18].

Для досить великої за своєю площею (302 тис. км² [21]) країни Європейського Союзу у 20 областях Італії налічується не надто велика кількість ЗВО – усього 86. Найбільше їх знаходяться в Лаціо (13) і Ломбардії (14), що пояснюється зручним географічним становищем та домінуванням цих двох областей в Італії, зокрема, у Лаціо розміщується столиця – Рим, статус якого заохочує здобувачів вищої освіти вступати до ЗВО саме цієї області. Щодо Ломбардії, то така велика кількість університетів зумовлена її розташуванням у північній частині Італії, де північні кордони країни фактично знаходяться в центрі Європи зі значною кількістю розвинених держав-сусідів.

Особливу увагу привертають показники успішності італійських університетів, зокрема, відповідно до світового рейтингу QS World University Rankings. Загалом італійські університети займають не надто високі місця як у світі, так і в Європі, зокрема, найвищу позицію станом на 2019 рік посідає Politecnico di Milano (Міланський технічний університет) – 156 (табл. 2) [23].

Таблиця 2

Заклади вищої освіти Італії відповідно до світового рейтингу QS World University Ranking (станом на 2019 рік)

Номер у світовому рейтингу	Назва ЗВО	Місто та область Італії
1	2	3
156	Politecnico di Milano	Мілан, Ломбардія
167	Sant'Anna – Scuola Universitaria Superiore Pisa	Піза, Тоскана
175	Scuola Normale Superiore	Піза, Тоскана
180	Alma Mater Studiorum – University of Bologna	Болонья, Емілія-Романья
217	Sapienza University of Rome	Рим, Лаціо

Продовження таблиці 2

1	2	3
249	Università di Padova	Падуя, Венеція (Венето)
325	University of Milan	Мілан, Ломбардія
387	Politecnico di Torino	Турин, П'ємонт
422	University of Pisa	Піза, Тоскана
426	University of Trento	Тренто, Трентіно-Альто-Адідже
472	University of Naples – Federico II	Неаполь, Кампанія
491	Università Cattolica del Sacro Cuore	Мілан, Ломбардія
501–510	University of Florence	Флоренція, Тоскана
511–520	University of Rome "Tor Vergata"	Рим, Лаціо
581–590	Università degli Studi di Pavia	Павія, Ломбардія
601–650	University of Milano-Bicocca	Мілан, Ломбардія
701–750	Università degli Studi di Ferrara	Феррара, Емілія-Романья
701–750	University of Genoa	Генуя, Лігурія
701–750	University of Siena	Сієна, Тоскана
701–750	University of Trieste	Трієст, Фріулі-Венеція-Джулія
751–800	Ca' Foscari University of Venice	Венеція, Венеція (Венето)
751–800	Università degli Studi di Perugia	Перуджа, Умбрія
801-1000	Catania University	Катанія, Сицилія
801–1000	University of Modena and Reggio Emilia	Модена, Емілія-Романья
801–1000	Università degli studi Roma Tre	Рим, Лаціо
801–1000	University of Palermo	Палермо, Сицилія
801–1000	University of Bari	Барі, Апулія
801–1000	Verona University	Верона, Венеція (Венето)

Джерело: складено автором на основі: QS World University Rankings [23].

Наведені у таблиці 2 дані свідчать, що в світовому рейтингу закладів вищої освіти університети Італії містяться майже в усіх його частинах. З наведених 28 ЗВО кількісну перевагу мають університети, що розташовані в таких областях Італії: Ломбардія – 5, Тоскана – 5, Лаціо – 3, Емілія-Романья – 3, Венеція (Венето) – 3, Сицилія – 2, П'ємонт – 1, Трентіно-Альто-Адідже – 1, Кампанія – 1, Лігурія – 1, Умбрія – 1, Фріулі-Венеція-Джулія – 1, Апулія – 1. Ураховуючи це, можна констатувати, що географічне розташування університетів Італії, які входять до світового рейтингу QS World University Ranking, впливає на підтвердження високого розвитку системи вищої освіти Італії, оскільки вища освіта цієї країни розвивається рівновіддалено від столичної та сусідніх з нею областей.

Крім того, майже половина з наведених ЗВО Італії знаходяться в другій половині світового рейтингу QS World University Ranking, зокрема найстаріший навчальний заклад Європи, Alma Mater Studiorum – University of Bologna (Болонський університет) посідає 180 позицію, другим та третім ЗВО Італії, які займають 167 та 175 місця відповідно, є два університети з міста Піза – Sant'Anna – Scuola Universitaria Superiore Pisa (Вища школа Святої Анни) і Scuola Normale Superiore (Вища нормальна школа). До п'ятірки найкращих також увійшов Sapienza University of Rome (Римський університет ла Сапієнца), який обіймає 217 місце.

Серед представлених ЗВО Італії лише в п'ятох здійснюється підготовка майбутніх фахівців сфери туризму, а саме: Римському університеті Ла Сапієнца (SAPIENZA Università degli Studi di Roma "La Sapienza"), Римському університеті Тор Вергата (Università degli Studi di Roma "Tor Vergata"), Університеті Генуї (Università degli studi di Genova), Університеті Перуджі (Università degli Studi di Perugia) та Катанійському університеті (Università degli Studi di Catania) [24–28].

Здійснений аналіз дає підстави для визначення ключових чинників, які впливали на становлення та розвиток вищої освіти Італії:

1. Ранній рівень високого культурного, економічного та державного розвитку, що зумовив Італії першою серед європейських країн започаткувати створення закладів вищої освіти.

2. Створення спеціалізованих закладів освіти для підготовки фахівців відповідного напрямку діяльності.

3. Вигідне географічне положення, перейняття досвіду з інших європейських країн та залучення іноземних висококваліфікованих фахівців до надання освітніх послуг.

4. Проведення цільових та результативних реформаційних заходів (надання ширшої автономії навчальним закладам, "загальноекономічне диво" Італії та часткове збільшення фінансування сфери освіти), що дало змогу швидко реанімувати вищу освіту Італії після Другої світової війни.

5. Вхідження до Болонського процесу, єдиного Європейського освітнього простору (European Higher Education Area) та запровадження європейських стандартів у сфері вищої освіти.

Таким чином, на основі проведеного ретроспективного аналізу з'ясовано, що становлення та розвиток вищої освіти в Італії здійснювався упродовж семи основних періодів: конститутивного (1088–1861 рр.), який характеризувався розбудовою системи вищої освіти Італії; акумулятивного (1862–1914 рр.), у процесі якого продовжувалося набуття досвіду щодо розгортання вищої освіти Італії; тоталітарного (1915–1945 рр.), який мав мілітарний характер і спрямованість та домінував у сфері освіти; відродження (1946–1960 рр.) – повної реорганізації сфери вищої освіти Італії (надання ширшої автономії навчальним закладам, "загальноекономічне диво" Італії та часткове збільшення фінансування сфери освіти; піднесення (1961–1990 рр.), що ґрунтувався на провадженні загальнодержавного пріоритету на сферу вищої освіти; інноваційного (1991–1999 рр.), упродовж якого запроваджено Болонський процес, інтеграцію до нього Італії; синергетичного (2000 р. і до нині) – входження вищої освіти Італії до єдиного Європейського освітнього простору, що передбачає надання освітніх послуг у сфері вищої освіти згідно з європейськими стандартами.

За результатами світового рейтингу QS World University Ranking (2019 р.) встановлено успішність італійських університетів, з-поміж яких найвищу позицію посідає Politecnico di Milano (Міланський технічний університет). Виявлено заклади вищої освіти Італії, що входять у світовий рейтинг і здійснюють підготовку фахівців зі спеціальності "Туризм", а саме: Римський університет Ла Сapiєнца (SAPIENZA Università degli Studi di Roma "La Sapienza"), Римський університет Тор Вергата (Università degli Studi di Roma "Tor Vergata", Університет Генуї (Università degli studi di Genova), Університет Перуджі (Università degli Studi di Perugia) та Катанійський університет (Università degli Studi di Catania).

Ключовими чинниками, які впливали на становлення та розвиток вищої освіти Італії, є ранній рівень високого культурного, економічного та державного розвитку, створення спеціалізованих закладів вищої освіти для підготовки фахівців відповідного напрямку діяльності, вигідне географічне положення, проведення результативних реформаційних заходів у сфері вищої освіти, входження до Болонського процесу і до єдиного Європейського освітнього простору (European Higher Education Area) та запровадження європейських стандартів вищої освіти.

Література

1. UNWTO Highlights, 2019 Edition. URL: http://tourlib.net/wto/WTO_highlights_2019.pdf (дата звернення: 19.09.2020).

2. Impacts of COVID-19 on global tourism industry: A cross-regional comparison. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2211973620301112> (дата звернення: 19.09.2020).

3. International tourism and Covid-19. URL: <https://www.unwto.org/international-tourism-and-covid-19> (дата звернення: 20.09.2020).

4. Quali sono le università più antiche? Storia dell'Università. URL: <https://www.atuttatesi.it/laurea/notizie-laurea/quali-le-universita-piu-antiche-storia-delluniversita/> (дата звернення: 21.09.2020).
5. Alma mater studiorum – Università di Bologna. URL: <https://www.unibo.it/it/homepage> (дата звернення: 27.09.2020).
6. Issues Relevant to U.S. Foreign Diplomacy: Unification of Italian States. URL: <https://history.state.gov/countries/issues/italian-unification> (дата звернення: 21.09.2020).
7. Об'єднання Італії. URL: https://pidru4niki.com/1370111840874/istoriya/obyednannya_italiyi (дата звернення: 21.09.2020).
8. Oldest Universities in Italy by Foundation Year. URL: <https://www.4icu.org/it/oldest/> (дата звернення: 21.09.2020).
9. Kingdom of Italy (1861–1922) (Central Victory). URL: [https://althistory.fandom.com/wiki/Kingdom_of_Italy_\(1861%E2%80%931922\)_\(Central_Victory\)](https://althistory.fandom.com/wiki/Kingdom_of_Italy_(1861%E2%80%931922)_(Central_Victory)) (дата звернення: 21.09.2020).
10. MIUR. URL: <http://video.unipegaso.it/Scienze/LegislazioneScolastica/Maci/DecretiAttuativi/Ipertesti/Miur.pdf> (дата звернення: 21.09.2020).
11. History of Higher Education in Italy. URL: <https://www.k12academics.com/Higher%20Education%20Worldwide/Higher%20Education%20in%20Italy/history-higher-education-italy> (дата звернення: 21.09.2020).
12. 2 - Formazione universitaria in Italia dal 1861 ad oggi, Appunti di Storia Economica. URL: <https://www.doccity.com/it/2-formazione-universitaria-in-italia-dal-1861-ad-oggi/473893/> (дата звернення: 22.09.2020).
13. Participation, performance and inequality in Italian higher education in the 20th century: EEvidence from the Italian Longitudinal Household Survey. URL: https://www.researchgate.net/publication/226813920_Participation_performance_and_inequality_in_Italian_higher_education_in_the_20th_century_EEvidence_from_the_Italian_Longitudinal_Household_Survey (дата звернення: 28.09.2020).
14. The model of masculinity: Youth, gender, and education in Fascist Italy, 1922-1939. URL: <https://commons.lib.jmu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1064&context=honors201019> (дата звернення: 28.09.2020).
15. Education in Europe. Nineteenth-and Twentieth-century Education. URL: <https://science.jrank.org/pages/9080/Education-in-Europe-Nineteenth-Twentieth-Century-Education.html> (дата звернення: 28.09.2020).
16. The transformation of the Education State in Italy: a critical policy historiography from 1944 to 2011. URL: <https://www.iris.unina.it/retrieve/handle/11588/428316/63646/The%20transformation%20of%20the%20Education%20State%20in%20Italy%20Grimaldi%20Serpieri%202012%20IJSE.pdf> (дата звернення: 28.09.2020).
17. Post War Education in Italy. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00131725109342197?journalCode=utef20> (дата звернення: 29.09.2020).
18. Indice delle università. URL: <https://www.cestor.it/atenei/indice.htm> (дата звернення: 29.09.2020).
19. University system. URL: <https://www.en.regione.lombardia.it/wps/portal/site/en-regione-lombardia/DettaglioRedazionale/work-and-education/education/university-system-rl> (дата звернення: 29.09.2020).
20. Lazio. URL: <https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/regional-innovation-monitor/base-profile/lazio> (дата звернення: 30.09.2020).
21. Living in the EU. URL: https://europa.eu/european-union/about-eu/figures/living_en (дата звернення: 30.09.2020).
22. The historical evolution of school integration in Italy: Some witnesses and considerations. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1875067210000386> (дата звернення: 30.09.2020).
23. QS World University Rankings. URL: <https://www.topuniversities.com/university-rankings/world-university-rankings/2019> (дата звернення: 01.10.2020).
24. SAPIENZA Università degli Studi di Roma "La Sapienza". URL: <https://www.uniroma1.it/it/> (дата звернення: 01.10.2020).

25. Università degli Studi di Roma "Tor Vergata". URL: <https://web.uniroma2.it/> (дата звернення: 01.10.2020).
26. Università degli studi di Genova. URL: <https://unige.it/it/> (дата звернення: 01.10.2020).
27. Università degli Studi di Perugia. URL: <https://www.unipg.it/> (дата звернення: 01.10.2020).
28. Università degli Studi di Catania. URL: <https://www.unict.it/> (дата звернення: 01.10.2020).
29. Education 1960-1990 OECD PERSPECTIVE. URL: https://www.academia.edu/34969565/Education_1960_1990_OECD_PERSPECTIVE (дата звернення: 02.10.2020).
30. Università, Miur: Processo di Bologna compie 20 anni. URL: <https://www.orizzontescuola.it/universita-miur-processo-di-bologna-compie-20-anni/> (дата звернення: 02.10.2020).
31. The European Higher Education Area (EHEA). URL: <https://www.study.eu/article/the-european-higher-education-area-ehea> (дата звернення: 02.10.2020).

References

1. UNWTO Highlights, 2019 Edition. URL: http://tourlib.net/wto/WTO_highlights_2019.pdf (Last accessed: 19.09.2020) [in English].
2. Impacts of COVID-19 on global tourism industry: A cross-regional comparison. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2211973620301112> (Last accessed: 19.09.2020) [in English].
3. International tourism and Covid-19. URL: <https://www.unwto.org/international-tourism-and-covid-19> (Last accessed: 20.09.2020) [in English].
4. Quali sono le università più antiche? Storia dell'Università. URL: <https://www.atuttatesi.it/laurea/notizie-laurea/quali-le-universita-piu-antiche-storia-delluniversita/> (Last accessed: 21.09.2020) [in Italian].
5. Alma mater studiorum – Università di Bologna. URL: <https://www.unibo.it/it/homepage> (Last accessed: 27.09.2020) [in Italian].
6. Issues Relevant to U.S. Foreign Diplomacy: Unification of Italian States. URL: <https://history.state.gov/countries/issues/italian-unification> (Last accessed: 21.09.2020) [in English].
7. Ob'yednannya Italiyi. [Reunion of Italy] URL: https://pidru4niki.com/1370111840874/istoriya/obyednannya_italiyi (Last accessed: 21.09.2020) [in Ukrainian].
8. Oldest Universities in Italy by Foundation Year. URL: <https://www.4icu.org/it/oldest/> (Last accessed: 21.09.2020) [in English].
9. Kingdom of Italy (1861–1922) (Central Victory). URL: [https://althistory.fandom.com/wiki/Kingdom_of_Italy_\(1861%E2%80%931922\)_\(Central_Victory\)](https://althistory.fandom.com/wiki/Kingdom_of_Italy_(1861%E2%80%931922)_(Central_Victory)) (Last accessed: 21.09.2020) [in English].
10. MIUR. URL: <http://video.unipegaso.it/Scienze/LegislazioneScolastica/Maci/DecretiAttuativi/Ipertesti/Miur.pdf> (Last accessed: 21.09.2020) [in Italian].
11. History of Higher Education in Italy. URL: <https://www.k12academics.com/Higher%20Education%20Worldwide/Higher%20Education%20in%20Italy/history-higher-education-italy> (Last accessed: 21.09.2020) [in English].
12. 2 - Formazione universitaria in Italia dal 1861 ad oggi, Appunti di Storia Economica. URL: <https://www.docsity.com/it/2-formazione-universitaria-in-italia-dal-1861-ad-oggi/473893/> (Last accessed: 22.09.2020) [in Italian].
13. Participation, performance and inequality in Italian higher education in the 20th century : EEvidence from the Italian Longitudinal Household Survey. URL: https://www.researchgate.net/publication/226813920_Participation_performance_and_inequality_in_Italian_higher_education_in_the_20th_century_EEvidence_from_the_Italian_Longitudinal_Household_Survey (Last accessed: 28.09.2020) [in English].
14. The model of masculinity: Youth, gender, and education in Fascist Italy, 1922-1939. URL: <https://commons.lib.jmu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1064&context=honors201019> (Last accessed: 28.09.2020) [in English].

15. Education in Europe. Nineteenth-and Twentieth-century Education. URL: <https://science.jrank.org/pages/9080/Education-in-Europe-Nineteenth-Twentieth-Century-Education.html> (Last accessed: 28.09.2020) [in English].
16. The transformation of the Education State in Italy: a critical policy historiography from 1944 to 2011. URL: <https://www.iris.unina.it/retrieve/handle/11588/428316/63646/The%20transformation%20of%20the%20Education%20State%20in%20Italy%20Grimaldi%20Serpieri%202012%20IJSE.pdf> (Last accessed: 28.09.2020) [in English].
17. Post War Education in Italy. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00131725109342197?journalCode=utef20> (Last accessed: 29.09.2020) [in English].
18. Indice delle università. URL: <https://www.cestor.it/atenei/indice.htm> (Last accessed: 29.09.2020) [in Italian].
19. University system. URL: <https://www.en.regione.lombardia.it/wps/portal/site/en-regione-lombardia/DettaglioRedazionale/work-and-education/education/university-system-rl> (Last accessed: 29.09.2020) [in English].
20. Lazio. URL: <https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/regional-innovation-monitor/base-profile/lazio> (Last accessed: 30.09.2020) [in English].
21. Living in the EU. URL: https://europa.eu/european-union/about-eu/figures/living_en (Last accessed: 30.09.2020) [in English].
22. The historical evolution of school integration in Italy: Some witnesses and considerations. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1875067210000386> (Last accessed: 30.09.2020) [in English].
23. QS World University Rankings. URL: <https://www.topuniversities.com/university-rankings/world-university-rankings/2019> (Last accessed: 01.10.2020) [in English].
24. SAPIENZA Università degli Studi di Roma "La Sapienza". URL: <https://www.uniroma1.it/it/> (Last accessed: 01.10.2020) [in Italian].
25. Università degli Studi di Roma "Tor Vergata". URL: <https://web.uniroma2.it/> (Last accessed: 01.10.2020) [in Italian].
26. Università degli studi di Genova. URL: <https://unige.it/it/> (Last accessed: 01.10.2020) [in Italian].
27. Università degli Studi di Perugia. URL: <https://www.unipg.it/> (Last accessed: 01.10.2020) [in Italian].
28. Università degli Studi di Catania. URL: <https://www.unict.it/> (Last accessed: 01.10.2020) [in Italian].
29. Education 1960-1990 OECD PERSPECTIVE. URL: https://www.academia.edu/34969565/Education_1960_1990_OECD_PERSPECTIVE (Last accessed: 02.10.2020) [in English].
30. Università, Miur: Processo di Bologna compie 20 anni. URL: <https://www.orizzontescuola.it/universita-miur-processo-di-bologna-compie-20-anni/> (Last accessed: 02.10.2020) [in Italian].
31. The European Higher Education Area (EHEA). URL: <https://www.study.eu/article/the-european-higher-education-area-ehea> (Last accessed: 02.10.2020) [in English].

Klyk B.

Post-graduate student of the Department of Psychology and Pedagogy of the Educational and Scientific Institute of Linguistics and Psychology of the Kyiv International University

Regeylo I.

Doctor of Pedagogy, Professor of the Department of Psychology and Pedagogy of the Educational and Scientific Institute of Linguistics and Psychology of the Kyiv International University

FORMATION OF HIGHER EDUCATION IN TOURISM IN ITALY: HISTORICAL CONTEXT

Based on Italian and other foreign information sources, the article examines the process of formation and development of higher education in Italy, in particular in the field of tourism in a historical context. In the course of the study, seven main periods of the formation of higher education in Italy were identified, due to political, economic, social, cultural processes. The chronological boundaries are determined and characterized, and the analysis of the features of the historical and educational orientation of each of the seven periods is given, and the expediency of the indicated chronological division is substantiated. The quantitative and qualitative characteristics of the HEI of Italy were clarified in accordance with each of the seven periods of the formation of higher education in this country and the conditions for their creation and functioning were revealed.

Provides statistical information about universities in the context of all twenty regions of Italy and motivated the quantitative predominance of HEI in certain parts of it. The success of the educational activities of Italian universities is analyzed according to the QS World University Ranking, according to which Italian universities are contained in almost all of its parts, and universities are distinguished in which specialists are trained in the specialty of tourism. Based on the analysis, the key factors that influenced the formation and development of higher education in Italy were identified, among all the early level of high cultural, economic and state development, the creation of specialized institutions of higher education for the training of specialists in the corresponding field of activity, an advantageous geographical position, and effective reformation measures in the field of higher education, entry into the Bologna process and the common European Higher Education Area and the introduction of European standards of higher education.

Key words: the Italian higher education system, specialty tourism, training of higher education specialists, universities, period, reform.